

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ

TRẦN HỒNG HẢI

**ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM LÃNH ĐẠO CÔNG TÁC
GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC,
CAO ĐẲNG TỪ NĂM 2001 ĐẾN NĂM 2010**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ LỊCH SỬ

HÀ NỘI - 2013

**BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ**

TRẦN HỒNG HẢI

**ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM LÃNH ĐẠO CÔNG TÁC
GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC,
CAO ĐẲNG TỪ NĂM 2001 ĐẾN NĂM 2010**

**Chuyên ngành: Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam
Mã số: 62 22 03 15**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ LỊCH SỬ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. TS Nguyễn Hữu Luận**
- 2. PGS, TS Ngô Đăng Tri**

HÀ NỘI - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các tài liệu, số liệu trích dẫn trong luận án đều trung thực và có xuất xứ rõ ràng.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Trần Hồng Hải

MỤC LỤC

	Trang
TRANG PHỤ BÌA	
LỜI CAM ĐOAN	
MỤC LỤC	
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	
MỞ ĐẦU	5
TỔNG QUAN VỀ VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	9
Chương 1 CHỦ TRƯỞNG VÀ SỰ CHỈ ĐẠO CỦA ĐẢNG VỀ CÔNG TÁC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG (2001 – 2005)	25
1.1. Yêu cầu khách quan và chủ trương của Đảng về công tác giáo dục quốc phòng cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng (2001-2005)	25
1.2. Đảng chỉ đạo công tác giáo dục quốc phòng cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng (2001 – 2005)	49
Chương 2 ĐẢNG LÃNH ĐẠO ĐẨY MẠNH CÔNG TÁC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG (2006 – 2010)	66
2.1. Tình hình mới và chủ trương của Đảng về đẩy mạnh công tác giáo dục quốc phòng cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng (2006 – 2010)	66
2.2. Đảng chỉ đạo đẩy mạnh công tác giáo dục quốc phòng cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng (2006 – 2010)	90
Chương 3 NHẬN XÉT VÀ MỘT SỐ KINH NGHIỆM	108
3.1. Một số nhận xét về quá trình Đảng lãnh đạo công tác giáo dục quốc phòng cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng trong những năm 2001 – 2010	108
3.2. Những kinh nghiệm chủ yếu	124
KẾT LUẬN	159
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	163
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	164
PHỤ LỤC	180

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

STT	Chữ viết đầy đủ	Chữ viết tắt
1	Bộ Quốc phòng	BQP
2	Chi thị	CT
3	Chính phủ	CP
4	Đại học, cao đẳng	ĐH, CĐ
5	Giáo dục quốc phòng	GDQP
6	Giáo dục quốc phòng - an ninh	GDQP-AN
7	Giáo dục và đào tạo	GD&ĐT
8	Nhà xuất bản	Nxb
9	Quyết định	QĐ
10	Thông tư liên tịch	TTLT
11	Trung ương	TW
12	Xem	<i>x.</i>

MỞ ĐẦU

1. Giới thiệu khái quát về công trình nghiên cứu

Công trình nghiên cứu có tiêu đề: "*Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo công tác giáo dục quốc phòng cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng từ năm 2001 đến năm 2010*". Theo Từ điển Bách khoa quân sự, GDQP được hiểu là quá trình giáo dục ý thức, tri thức và kỹ năng quân sự cần thiết cho toàn dân nhằm phục vụ sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc; bao gồm các hoạt động giáo dục, bồi dưỡng ý thức và tri thức quân sự cho học viên ở các học viện, nhà trường từ Trung ương đến địa phương và mọi tầng lớp nhân dân. Theo đó, công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ là một bộ phận có vị trí, vai trò quan trọng trong GDQP toàn dân. Đó là toàn bộ các hoạt động, từ xác định chủ trương, chính sách đến quá trình tổ chức thực hiện và kiểm tra, đánh giá công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ của các lực lượng liên quan. Trong mọi giai đoạn cách mạng, sinh viên các trường ĐH, CĐ luôn đóng vai trò quan trọng và GDQP được coi là giải pháp chiến lược, tích cực, chủ động nhằm phát huy cao nhất khả năng của sinh viên trong sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Đề nghiên cứu đề tài luận án, nghiên cứu sinh căn cứ vào chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về GDQP, thực tiễn công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ từ năm 2001 đến năm 2010; đồng thời tham khảo kết quả nghiên cứu của các công trình khoa học trong và ngoài nước có liên quan để làm luận cứ triển khai nghiên cứu đề tài luận án.

Kết cấu luận án gồm: Mở đầu, 3 chương (6 tiết), kết luận, danh mục các công trình khoa học đã công bố của tác giả, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục. Kết cấu đó đảm bảo cho công trình được nghiên cứu với đủ hệ thống cơ sở lý luận và thực tiễn; từ đó, rút ra các kinh nghiệm chủ yếu của Đảng trong quá trình lãnh đạo công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ từ năm 2001 đến năm 2010.

2. Lý do lựa chọn đề tài

Ngày nay, GDQP luôn là một nhiệm vụ quan trọng của nhiều quốc gia trên thế giới, nhằm phát huy sức mạnh toàn dân tham gia phòng thủ, bảo vệ đất nước, xây dựng nền quốc phòng vững mạnh. Ở Việt Nam, Đảng, Nhà nước luôn xác định và thực hiện nhất quán quan điểm phát huy sức mạnh của toàn dân và cả hệ thống chính trị trong xây dựng nền quốc phòng toàn dân vững mạnh, xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. GDQP trở thành một nhiệm vụ thường xuyên, cơ bản. Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ X (2006) nhấn mạnh quan điểm phải: “Tiếp tục đổi mới và nâng cao chất lượng công tác giáo dục, bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh cho cán bộ, công chức và toàn dân, có nội dung phù hợp với từng đối tượng và đưa vào chương trình chính khoá trong các nhà trường theo cấp học, bậc học” [77, tr.109].

Là một bộ phận trong GDQP toàn dân, công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ có vị trí đặc biệt quan trọng. Bởi lẽ, được đào tạo cơ bản, sinh viên sẽ là nguồn nhân lực chất lượng cao, gắn bó lâu dài với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Phần lớn sinh viên sau này sẽ đảm nhiệm những vị trí công tác nhất định trong hệ thống chính trị và trên các lĩnh vực kinh tế, văn hóa xã hội, quốc phòng, an ninh của đất nước. Chính sinh viên sẽ là lực lượng góp phần quan trọng vào việc giữ vững con đường phát triển của Việt Nam theo định hướng xã hội chủ nghĩa trong tương lai. Nhận thức rõ vấn đề này, trong những năm qua, công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ luôn được sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng, Nhà nước và ngày càng đi vào nề nếp, thu được nhiều kết quả tích cực. Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy, bên cạnh những kết quả đạt được, công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ hiện nay vẫn còn có những hạn chế, bất cập.

Mặt khác, từ sau khi chủ nghĩa xã hội ở Liên Xô và các nước Đông Âu sụp đổ vào cuối những năm 80, đầu những năm 90 của thế kỷ XX, với

muu đồ xoá bỏ chế độ xã hội chủ nghĩa trên phạm vi toàn thế giới, chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch đã dùng mọi âm mưu, thủ đoạn ("diễn biến hoà bình", bạo loạn lật đổ, răn đe quân sự...), với mức độ ngày càng tinh vi, quyết liệt trên mọi lĩnh vực để chống phá các nước xã hội chủ nghĩa còn lại, trong đó Việt Nam là một trọng điểm. Nhận thức rõ vai trò của học sinh, sinh viên cũng như thế hệ trẻ Việt Nam, chủ nghĩa đế quốc xác định sinh viên là một trong những đối tượng tập trung chống phá, hòng làm chuyển hoá ý thức hệ, mơ hồ về nhận thức giai cấp, về lâu dài âm mưu lái Việt Nam theo con đường tư bản chủ nghĩa.

Trong công cuộc bảo vệ Tổ quốc, với những nước chưa mạnh về tiềm lực kinh tế, quân sự, thì việc xây dựng nền quốc phòng toàn dân, phát huy sức mạnh của nhân dân có ý nghĩa quan trọng nhằm tăng cường sức mạnh quốc phòng, bảo vệ vững chắc Tổ quốc. Trong đó, GDQP được coi là một giải pháp cơ bản để xây dựng nền quốc phòng toàn dân vững mạnh. Do vậy, cùng với việc xây dựng kinh tế là trung tâm, từ năm 2001 đến năm 2010, Đảng, Nhà nước ta rất quan tâm, đẩy mạnh công tác GDQP toàn dân nói chung và nhất là cho sinh viên các trường ĐH, CĐ nói riêng, những chủ nhân của đất nước sau này.

Xuất phát từ những lý do chủ yếu trên tác giả chọn nghiên cứu đề tài "*Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo công tác giáo dục quốc phòng cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng từ năm 2001 đến năm 2010*" làm luận án tiến sĩ lịch sử, chuyên ngành Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam.

3. Mục đích nghiên cứu của đề tài: Nhằm rút ra kinh nghiệm chủ yếu từ quá trình Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo công tác giáo dục quốc phòng cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng từ năm 2001 đến năm 2010 để vận dụng vào thực tiễn nâng cao chất lượng công tác giáo dục quốc phòng cho sinh viên trong giai đoạn hiện nay.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

* **Đối tượng nghiên cứu:** Nghiên cứu sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ.

*** Phạm vi nghiên cứu:**

- Không gian: Trên phạm vi cả nước, tập trung ở một số trường ĐH, CĐ trọng điểm (x. Phụ lục 6, 7, 8).

- Thời gian: Từ năm 2001 đến năm 2010 (có mở rộng nghiên cứu thực trạng giáo dục quốc phòng cho sinh viên trước năm 2001).

- Nội dung:

+ Trong quá trình hình thành, phát triển, GDQP cho sinh viên có sự phát triển cả về tên gọi và nội dung. Từ năm 1961 đến năm 1991 gọi là huấn luyện quân sự; từ năm 1991 đến năm 2006 gọi là GDQP; từ năm 2007 đến nay đổi tên thành GDQP-AN. Trong phạm vi giới hạn của luận án, nghiên cứu sinh sử dụng tên gọi chung và thống nhất là GDQP; trong đó tập trung đi sâu nghiên cứu vào các nội dung quốc phòng, bảo vệ Tổ quốc.

+ Luận án nghiên cứu chủ trương và sự chỉ đạo của Đảng về công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ; khái quát kết quả và rút ra kinh nghiệm về sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ từ năm 2001 đến năm 2010.

5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài

*** Đóng góp mới của đề tài luận án**

- Làm rõ quá trình bổ sung, phát triển trong chủ trương, chỉ đạo của Đảng đối với công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ từ năm 2001 đến năm 2010.

- Rút ra kinh nghiệm từ quá trình lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ giai đoạn 2001-2010.

- Bước đầu đưa ra một số đề xuất nhằm tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ.

*** Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của đề tài luận án**

- Cung cấp những luận cứ khoa học về sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP cho sinh viên.

- Làm cơ sở góp phần nâng cao năng lực lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP cho sinh viên các trường ĐH, CĐ. Luận án có thể dùng làm tài liệu tham khảo trong nghiên cứu, giảng dạy lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam trong các trường ĐH, CĐ và những môn học có liên quan.

TỔNG QUAN VỀ VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU

1. Tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài

1.1. Các công trình nghiên cứu về giáo dục quốc phòng ở nước ngoài

Qua nghiên cứu các công trình về công tác GDQP ở nước ngoài có thể khái quát công tác GDQP ở một số nước trên một số nội dung chủ yếu sau:

Thứ nhất, về xác định mục đích, nội dung GDQP.

Trong bài “*Giáo dục quốc phòng ở Mỹ*”, tác giả Nguyễn Nhạc Giang cho rằng, ở Mỹ, “mục đích giáo dục quốc phòng là tập trung giáo dục cho mọi công dân hướng vào: *yêu đất nước, biết phục tùng, trọng đoàn thể, chịu cống hiến*” [136, tr.2]. Theo tác giả, trong suy nghĩ và quan niệm của nhiều người, ở Mỹ rất nhiều người chỉ nói tự do, không lo phục tùng. Vì thế, trong GDQP, nhiệm vụ của người sĩ quan Mỹ là phải nói cho học sinh biết, một người không biết phục tùng không phải là một công dân hoàn chỉnh. Đặc biệt, trong các nội dung thì giáo dục chủ nghĩa yêu nước theo lập trường giai cấp tư sản - giai cấp cầm quyền ở Mỹ là nội dung cốt lõi của GDQP.

Cũng trong bài này, tác giả nêu rõ: “điểm khác biệt trong nội dung giáo dục quốc phòng ở nước Mỹ là khi bồi dưỡng tư tưởng yêu nước cho công dân, họ không tập trung chú ý vào khu vực cư trú và quốc dân, mà nặng về hệ thống tư tưởng có liên quan mật thiết với đời sống xã hội” [136, tr.3]. Qua nghiên cứu, tác giả giải thích rằng, điều này xuất phát từ chính lịch sử ra đời, con đường phát triển mà nước Mỹ đã trải qua tương đối ngắn, hình thành một quốc gia nhiều dân tộc, những dân tộc đó đều coi nước Mỹ là quê hương mình. Vì vậy, khái niệm mà họ sử dụng không phải là “tổ quốc”, “cố hương”, mà là “nước Mỹ”, “lối sống Mỹ”. Do chịu sự giáo dục đó, nên nhiều công dân Mỹ hết sức nhạy cảm với uy danh, với toàn nước Mỹ, và rất trung thành với quốc gia, dù điều đó là đúng hay sai. Đồng thời, do chịu ảnh hưởng của “tinh thần Mỹ” khiến cho dễ tạo thành thói xấu là tư tưởng bá quyền, cho rằng Mỹ có sứ mệnh đặc biệt đối với toàn cầu, là “duy trì trật tự mới của thế giới, gánh